

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, доцента Бурлуцького Сергія Віталійовича на дисертаційну роботу Ягельської Катерини Юріївни на тему: «Теоретико-методологічні засади випереджаючого національного економічного розвитку», подану на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 - економіка та управління національним господарством

Актуальність обраної теми дисертації

Зміна імперативів соціально-економічного розвитку національних економік світу зумовлена як глибокими цивілізаційними зрушеннями їх систем господарювання, так і прискоренням інтеграційних і глобалізаційних процесів на мегаекономічному рівні. Неспроможність України посісти гідне місце у світовій економічній системі зумовлена низкою проблем і кризових явищ, дія яких проявляється у скороченні національного виробництва, незадовільній структурі експортно-імпортних потоків, низькому рівні конкурентоспроможності національної економіки, погіршенні рівня життя населення. Незадовільні темпи і результативність сучасних соціально-економічних реформ в Україні, які не забезпечують подолання системних проблем національної економіки, вимагають створення принципово нових теоретико-методологічних засад і концептуальних підходів до забезпечення національного економічного розвитку України в умовах глобальної конкуренції, урахування новітніх факторів і чинників такого розвитку, формування дієвих механізмів забезпечення його реалізації. На підставі викладеного дисертаційну роботу Ягельської К. Ю. на тему: «Теоретико-методологічні засади випереджаючого національного економічного розвитку», присвячену вирішенню актуальної наукової проблеми щодо розробки теоретико-методологічних основ, концептуальних засад, організаційно-методичних підходів до забезпечення випереджаючого

Буд. №	163/05
№	03
20	2017
ДДМА	

національного економічного розвитку в умовах глобальної конкуренції на засадах енергетичного підходу слід визнати актуальною і своєчасною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано відповідно до тематики науково-дослідних робіт ДВНЗ «Донецький національний технічний університет», зокрема НДР «Стратегія забезпечення конкурентоспроможності: макро- та мікрорекономічні аспекти» (номер держреєстрації 0110U005823, 2010-2015 рр.); наукового журналу «Економіка і фінанси» (м. Дніпропетровськ): «Розробка концепції забезпечення економічної безпеки в умовах глобалізації світової економіки» (номер держреєстрації 0113U007516, 2013-2015 рр.); наукового журналу «Економіка і фінанси» (м. Дніпропетровськ): «Формування та вдосконалення механізму сталого розвитку економічних систем» (номер держреєстрації 0114U006192, 2014-2015 рр.). В межах виконання зазначених тем автором отримані наукові результати, які мають вагомим теоретичне і практичне значення для розвитку національної економіки

Ступінь обґрунтованість і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Отримані в дисертації Ягельської К. Ю. наукові результати слід визнати обґрунтованими та достовірними, що забезпечено ґрунтовною теоретико-методологічною й інформаційною базою проведеного дослідження і використанням комплексу методів загальнонаукового, конкретно-наукового і спеціального характеру, серед яких: систематизація, узагальнення, діалектичний метод, конкретизація, аналогія, системний підхід, аналіз, синтез, дедукція, декомпозиція, структурний аналіз і синтез, структурно-функціональний синтез, концептуалізація, структурне моделювання, економіко-статистичний метод, порівняльний аналіз, кореляційно-регресійний аналіз, сценарне і трендове моделювання тощо. Отримані

результати апробовані на дев'яти науково-практичних конференціях і оприлюднені у двох одноосібних і п'яти колективних монографіях та 23 публікаціях у фахових виданнях України і зарубіжних виданнях.

Аналіз змісту автореферату показав, що він цілком відповідає дисертаційній роботі і дозволяє з достатньою повнотою оцінити наукову новизну, а також теоретичну і практичну значимість результатів дисертаційного дослідження Ягельської К.Ю.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи.

Досягнення головної мети дисертаційного дослідження – розробка теоретико-методологічних засад, методичних підходів і організаційних положень забезпечення випереджаючого національного економічного розвитку в умовах глобальної конкуренції – реалізовано автором через вирішення кола наукових завдань, які характеризуються повнотою і комплексністю. Наукова новизна отриманих результатів розкривається в таких положеннях.

Узагальнення і систематизація теоретичних уявлень щодо сутності і природи випереджаючого національного економічного розвитку дозволили автору надати подальшого розвитку онтологізації дефініції «випереджаючий національний економічний розвиток» на основі систематизації ключових дескрипторів динаміки економічних систем у межах існуючих теоретичних підходів до її розуміння і уточнення сутності категорії «глобальна конкуренція» (с. 33-41), а також поглибити теоретичні положення енергетичного підходу до забезпечення національного економічного розвитку на основі розвитку понятійно-категоріального апарату, виявлення структури джерел утворення економічної енергії, її атрибутів і основних носіїв в системі (с. 75-99).

У другому розділі дисертації вперше сформовано методологію дослідження випереджаючого національного економічного розвитку на основі енергетичного підходу, яка визначає теоретичні витoki, методологічні принципи, об'єктно-предметну сферу, методичні підходи і ключові інформаційно-аналітичні одиниці дослідження (с. 105-121); удосконалені методичні засади оцінювання темпоральних характеристик динаміки розвитку економічних систем на основі положень щодо кількісного оцінювання щільності і корисності економічного часу (с. 143-147, 152-155), а також методичний підхід до аналізу розвитку економічної системи на основі визначення інтегрального критерію економічного розвитку через комплекс індикаторів за типами: «стан», «реакція», «рушійна сила» (с. 177-186).

На основі визначення і систематизації факторів забезпечення випереджаючої динаміки розвитку національної економічної системи автором вперше запропоновано й обґрунтовано генон-фактор випереджаючого національного економічного розвитку як цілісного комплексу рушійних сил якісної трансформації економічної системи і визначено його структуру (с. 205-214) і удосконалено організаційно-методичний підхід до формування комплексу стратегічних цілей випереджаючого національного економічного розвитку, відмінністю якого є визначення міжнародних і міжрегіональних інтеграційних пріоритетів, перехід до концепції «відкритих інновацій» за моделлю інноваційної кооперенції, забезпечення довго строковості, наступність стратегічного планування, розвиток соціокультурної компоненти, підвищення ролі регіональних органів управління і органів місцевого самоврядування, селективна підтримка найбільш потужних носіїв економічної енергії (с. 219-245). В третьому розділі роботи автором також обґрунтована і запропонована концепція випереджаючого національного економічного розвитку, яка розкривається і деталізується на теоретико-методологічному, методичному, інструментальному й організаційному рівнях і спрямована на реалізацію

енергетичного підходу на основі сформованої методології дослідження і розвитку національних економічних систем (с. 245-261).

Грунтовний аналіз сучасного стану економічної динаміки країни в четвертому розділі роботи дозволили автору розвинути аналітичне обґрунтування шляхів забезпечення високих темпів економічної динаміки, до яких віднесено використання ринкових і інституційних регуляторів при визначальній ролі держави (с. 307-308, 333-336) і систему аналітико-індикативних показників економічної динаміки України шляхом обчислення показників індикаторів стану, розвитку і рушійної сили та визначення найбільш потужних негативних факторів у забезпеченні випереджаючого національного економічного розвитку (с. 351-360).

Запропонований автором організаційний механізм реалізації концепції випереджаючого національного економічного розвитку передбачає створення Координаційної ради, делегування повноважень ЦОВВ недержавним органам управління і спрямований на досягнення стратегічних цілей випереджаючого розвитку за рахунок конкурентних переваг вітчизняної економіки за обраними пріоритетними напрямками економічної інтеграції на основі інноваційної кооперенції (с. 366-374). В роботі удосконалено інформаційно-аналітичне забезпечення регулювання розвитку економіки країни за рахунок оцінювання й аналізу темпоральних і енергетичних характеристик випереджаючого економічного розвитку (с. 396-409) і систему державного прогнозування показників випереджаючого національного економічного розвитку на основі сценарного моделювання динаміки рівня економічної енергії країни залежно від щільності локального економічного часу і визначення матриці коефіцієнтів щільності, що забезпечують реалізацію оптимістичного сценарію, за основними субенергіями (с. 414-432).

Теоретичне значення і практична цінність результатів дослідження.

Теоретичне значення отриманих результатів полягає у створенні теоретичного підґрунтя і методологічних засад енергетичного підходу до розуміння природи і забезпечення випереджаючого національного економічного розвитку в умовах глобальної конкуренції, формуванні цілісної концепції такого розвитку і обґрунтуванні підходів до створення механізму її реалізації, що становить значний внесок у розвиток економічної науки. Результати теоретичного і методичного характеру використовуються також у навчальному процесі ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» (довідка № 1-5/70-1 від 25.10.2016 р.).

Наукові результати дослідження Ягельської К.Ю. доведено до рівня практичних рекомендацій, які використані в практичній діяльності департаменту макроекономічного прогнозування Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства, Департаменту розвитку базових галузей промисловості Донецької обласної державної адміністрації, Українського національного комітету міжнародної торгової палати, що підтверджено відповідними довідками. На окрему увагу заслуговують також пропозиції автора щодо комплексу заходів з упорядкування часу та організації випереджаючого національного економічного розвитку і напрямів реформування існуючої структурної моделі економіки України.

Повнота викладу в публікаціях наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Основні наукові положення, висновки та результати дослідження викладено у 39 наукових працях, з яких: 7 монографій (2 одноосібні і 5 колективних), 21 стаття у наукових фахових виданнях України, зокрема: 7

публікацій у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз, 9 публікацій у матеріалах конференцій і 2 публікації у зарубіжних виданнях.

Повнота викладу основних результатів дисертаційної роботи відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук.

Наукові положення, розробки і висновки дисертації, що виносяться на захист, є результатом особистих наукових досліджень і одержані автором самостійно. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано тільки ті ідеї, положення та розрахунки, що є особистим внеском автора, який конкретизовано у списку публікацій, представлених в авторефераті.

7. Дискусійні положення і зауваження до змісту дисертаційної роботи.

Оцінюючи в цілому достатній рівень обґрунтування теоретичних положень, розробки методичних підходів та практичних рекомендацій з формування засад випереджаючого національного економічного розвитку, необхідно відзначити, що деякі положення є дискусійними або потребують уточнення.

1. Досліджуючи теоретико-методологічні підходи до трактування сутності та змісту дефініції «випереджальний економічний розвиток», автор акцентує увагу на необхідності «забезпечення кращого результату за менший проміжок часу» шляхом структурної трансформації економічної системи (с. 39). Разом з тим, незрозумілим залишається база порівняння таких «кращих результатів».

2. Використовуючи метод аналогій при визначенні економічної енергії (С.75 – 76), автор робить припущення про наявність у «економічної маси» властивостей подібних до квантових струн, а саме коливань що їй визначають масу. Разом з тим, недостатньо обґрунтованим є використання в якості

еквівалента одиниці енергії безпосередньо струни, адже міра енергії обумовлена коливаннями струн, а не їх існуванням.

3. В підрозділі 1.3 дисертантом сформульована гіпотеза гіперболічного характеру енергії (рис. 1.1 с. 95) та пропонується визнавати енергію антиподом дисипації. По-перше, не коректним є встановлення відносин протилежності між енергією та процесом її перетворення. По-друге, проілюстроване зростання ентропії (дисипативна функція) притаманне тільки закритим системам (у економічному розумінні – автаркіям), що протирічить вихідним положенням дослідження, а саме дослідженню випереджального розвитку в умовах міжнародної інтеграції.

4. У процесі дослідження темпоральних процесів розвитку економічних систем дисертантом вводяться дефініції «локальний та тотальний економічний час», «щільність часу», «енергетичні ресурси» та ін (С.140 – 148). Робота значно виграла б, якщо б автор навів більш ґрунтовні пояснення, що таких тез: «безрозмірність щільності часу» (с.142); «щільність тотального часу завжди є константою» (с.143); «тривимірний час» (с.144).

5. Про формування концепції «корисності часу» (С.152 – 156) автором використовується вихідні положення кардиналістської теорії корисності. В цьому аспекті дискусійним залишається визначення одиниці вимірювання корисності часу та доказовість закону спадної корисності економічного часу. Автором аналітично описана (формула 2.5, с. 152) та проілюстрована спадна динаміка граничної корисності економічних подій (рис.2.5 – 2.6, С.154-155). Разом з тим, незрозумілим є використання в якості аргументу економічних подій, а не час (як це постулюється за текстом роботи).

6. У результаті аналізу блоку показників «рушійна сила» (С.182 – 184) дисертантом вводяться поняття «економічна сила» та «економічне прискорення». Суперечливим є ідентифікація економічного прискорення як збільшення профіциту платіжного балансу в середньому за період. По-перше, середня зміна за період – це швидкість, а по-друге, ідентифікація ефективності використання економічного часу (економічного прискорення)

тільки станом платіжного балансу є штучним та необґрунтованим. Невже національна економіка, що має збалансований платіжний баланс, не спроможна до інтенсивного економічного розвитку?

7. У результаті моделювання системного індикатору рушійної сили випереджаючого національного економічного розвитку дисертантом отримано сукупність оптимістичних та песимістичних сценаріїв (рис.5.11 – 5.14, С.415 – 432). Незрозумілим залишається отримані від’ємні значення економічної сили. Потребує пояснення, про що свідчить від’ємний знак сили? Про зміну точки прикладання, зміну напрямку дії або щось інше?

Однак наведені дискусійні положення і зауваження не носять принципового характеру і не знижують загального високого наукового рівня дисертаційної роботи.

Відповідність дисертації вимогам „Порядку присудження наукових ступенів”.

Дисертаційна робота Ягельської Катерини Юріївни на тему: «Теоретико-методологічні засади випереджаючого національного економічного розвитку», подана на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством, відповідає паспорту заявленої спеціальності і вимогам пп. 9,10,12,13,14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. №567 (із змінами і доповненнями).

Автореферат дисертації відображає основні положення, висновки і рекомендації дисертації, розкриває її зміст і не містить результатів, які відсутні в дисертації. Наукові положення мають достатній рівень обґрунтованості і достовірності, їх наукова новизна і практична значущість є об’єктивними і достатньо повно відображеними у наукових публікаціях автора.

Загальний висновок

Дисертація Ягельської Катерини Юріївни на тему: «Теоретико-методологічні засади випереджаючого національного економічного розвитку» є завершеним самостійним цілісним дослідженням, в якому запропоновано нове вирішення актуальної наукової та практичної проблеми створення теоретико-методологічних засад, методичних підходів і організаційних положень забезпечення випереджаючого національного економічного розвитку в умовах глобальної конкуренції на основі енергетичного підходу. Результати дисертаційної роботи мають високе теоретичне і практичне значення для розвитку національної економіки.

Дисертація Ягельської К.Ю. та її автореферат відповідають паспорту спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством і вимогам пп. 9,10,12,13,14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (зі змінами та доповненнями), а її автор, Ягельська Катерина Юріївна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент
завідувач кафедри економіки підприємства
Донбаської державної машинобудівної
академії МОН України,
доктор економічних наук, доцент

С. В. Бурлуцький

Підпис Бурлуцького С.В. засвідчую
Проректор з наукової роботи
управління розвитком та
міжнародних зв'язків ДДМА
доктор хімічних наук, професор

М. А. Турчанін